

Міністерство освіти і науки України
Сумський національний аграрний університет
Факультет економіки і менеджменту
Кафедра економіки та підприємництва імені професора
І.М. Брюховецького
Кафедра менеджменту імені професора Л.І. Михайлової

Робоча програма (силабус) освітнього компонента

ОК32 ЕКОНОМІКА ТА МЕНЕДЖМЕНТ ХАРЧОВИХ ВИРОБНИЦТВ
(обов'язковий)

Реалізується в межах освітньої програми **«Крафтові технології та гастрономічні інновації»**

(назва)

за спеціальністю **G13 Харчові технології**

(шифр, назва)

на **першому** (бакалаврському) рівні вищої освіти

Розробник: _____ Ковальова О.М., к.е.н., доцент, доцент кафедри економіки та підприємництва імені професора І.М. Брюховецького
 _____ Ткаченко В.В., к.е.н., доцент, доцент кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової
 (підпис) (прізвище, ініціали) (вчений ступінь та звання, посада)

Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри економіки та підприємництва імені професора І.М. Брюховецького Розглянуто, схвалено та затверджено на засіданні кафедри менеджменту імені професора Л.І. Михайлової	Протокол №____ від _____ р.		
	Завідувач кафедри	_____ (підпис)	Олександр КОВБАСА (прізвище, ініціали)
	протокол від _____ р. № ____		
	Завідувач кафедри	_____ (підпис)	Альвіна ОРЄХОВА (прізвище, ініціали)

Погоджено:

Гарант освітньої програми _____ Марина САМІЛІК
 (підпис) (ПІБ)

Декан факультету, де реалізується освітня програма _____ Наталія БОЛГОВА
 (підпис) (ПІБ)

Рецензія на робочу програму (додається) надана: _____
 (підпис) (ПІБ)
 _____ Олександр КОВБАСА
 (підпис) (ПІБ)

Методист відділу якості освіти,
 ліцензування та акредитації _____ (_____)
 (підпис) (ПІБ)

Зареєстровано в електронній базі: дата: _____ 202__ р.

Інформація про перегляд робочої програми (силабусу):

Навчальний рік, в якому вносяться зміни	Номер додатку до робочої програми з описом змін	Зміни розглянуто і схвалено		
		Дата та номер протоколу засідання кафедри	Завідувач кафедри	Гарант освітньої програми

11. ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

1.	Назва ОК	ОК32 Економіка та менеджмент харчових виробництв		
1.	Факультет/кафедра	Факультет економіки і менеджменту / Кафедра економіки та підприємництва імені професора І.М. Брюховецького. Кафедра менеджменту імені професора Л.І. Михайлової.		
2.	Статус ОК	Обов'язковий		
3.	Рівень НРК	6		
4.	Семестр та тривалість вивчення	7 семестр, 1-15 тижнів		
5.	Кількість кредитів ЄКТС	5		
6.	Загальний обсяг годин та їх розподіл	Контактна робота(заняття)		Самостійна робота
		Лекційні	Практичні /семінарські	
		30	44	76
7.	Мова навчання	українська		
8.	Викладач/Координатор освітнього компонента	Ковальова Ольга Михайлівна, к.е.н., доцент кафедри економіки та підприємництва імені професора І.М. Брюховецького, Графік консультацій: вівторок о 12.15, ауд.403а, Ткаченко Вікторія Вікторівна, к.е.н., доцент кафедри імені професора Л.І. Михайлової. Графік консультацій6 вівторок о 12.15, ауд.303		
11.1	Контактна інформація	olgakovalyovasumy@gmail.com СНАУ, корпус факультету економіки і менеджменту, ауд. 403с viktoriyatk@gmail.com СНАУ, корпус факультету економіки і менеджменту, ауд. 303с.		
9.	Загальний опис освітнього компонента	В умовах ринкової економіки фахівець харчових виробництв має володіти не лише спеціальними, а й економічними знаннями, що посилює його переваги на ринку праці. Сучасні працівники харчових виробництв повинні вміти самостійно аналізувати господарську діяльність підприємства та оцінювати ефективність виробництва та переробки продукції. Формуванню навичок аналізу господарської діяльності з використанням економічної термінології й присвячена дана дисципліна. Дисципліна також орієнтує на вироблення практичних навичок щодо аналізу та оцінювання ефективності функціонування системи менеджменту якості, шляхів усунення причин погіршення якості харчової продукції, застосування нормативної та законодавчої документації.		
10.	Мета освітнього компонента	Посилення економічної складової підготовки студентів, надання їм необхідних теоретичних знань і практичних навичок для об'єктивного оцінювання діяльності харчових підприємств і прийняття ефективних рішень у конкретних ситуаціях. На основі вивчених матеріалів студенти мають оволодіти методами розрахунку та аналізу економічної ефективності використання ресурсів; розрахунку виробничих витрат; визначення фінансово-економічних результатів та ефективності функціонування підприємства. Формування розуміння здобувачами освіти категорії «якість», «система менеджменту якості», набуття теоретичних знань та практичних вмінь в галузі сучасного менеджменту якості виробництв харчової продукції, перспективи розвитку конкурентоспроможних харчових підприємств.		

12.	Передумови вивчення ОК, зв'язок з іншими освітніми компонентами ОП	Передумови відсутні
13.	Політика академічної доброчесності	При виконанні індивідуальних завдань та проходження проміжного і підсумкового контролю студенти повинні дотримуватися правил академічної доброчесності, що викладені у «Кодексі академічної доброчесності СНАУ» та «Положенні про запобігання та виявлення академічного плагіату в Сумському НАУ».
14.	Ключові слова	Економіка, підприємство, виробнича програма, собівартість, прибуток, рентабельність, ефективність, менеджмент, керівництво, лідерство.
15.	Посилання на курс у системі Moodle	https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=2321

2. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ ТА ЇХ ЗВ'ЯЗОК З ПРОГРАМНИМИ РЕЗУЛЬТАТАМИ НАВЧАННЯ

Результати навчання за ОК: Після вивчення освітнього компонента студент очікувано буде здатен	Програмні результати навчання, на досягнення яких спрямований ОК (зазначити номер згідно з нумерацією, наведеною в ОП)				Як оцінюється РНД
	ПР15	ПР19	ПР24	ПР25	
ДРН 1. Розуміти основні поняття та категорії ринкової економіки, а також проблеми, які вона досліджує.				x	Тести множинного вибору; Виконання есе.
ДРН 2. Здійснювати економічні розрахунки собівартості продукції, показників ефективності використання ресурсів та показників ефективності виробництва продукції, ідентифікувати шляхи підвищення ефективності харчових виробництв.			x		Тести множинного вибору; Контрольне розрахункове завдання
ДРН 3. Виявляти творчу ініціативу в умовах трансформації економіки та здійснювати економічні розрахунки в рамках розроблення та виведення харчових продуктів на споживчий ринок.			x	x	Тести множинного вибору. Індивідуальне розрахункове завдання із захистом проєкту.
ДРН 4. Знати закономірності, функції, принципи та методи менеджменту; виявляти головні риси організації як об'єкту управління, визначати елементи і компоненти організації; обґрунтовувати застосування методів менеджменту в процесі стимулювання поведінки працівників організації.	x	x			Поточне опитування, тести множинного вибору
ДРН 5. Давати характеристику плануванню, організації, контролю та регулюванню як функціям менеджменту. Розробляти управлінські рішення, обирати шляхи їх прийняття та прогнозувати наслідки їх реалізації.	x				Індивідуальне завдання
ДРН 6. Виявляти взаємозв'язок керівництва, лідерства, влади та впливу, визначати стилі керівництва. Давати оцінку соціально-економічної ефективності управління організаціями.	x	x			Ситуаційні завдання, кейси
Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться в процесі неформальної освіти					
ЕКОНОМІКА НА КОЖЕН ДЕНЬ					
Загальні: К02. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями Фахові: К20. Здатність укладати ділову документацію та проводити технологічні та економічні розрахунки.			https://prometheus.org.ua/prometheus-free/economics-for-everyday-life/		Форма підтвердження результатів навчання: сертифікат про успішне завершення навчання з вказання кількості годин. Автентичність сертифікату

		можна перевірити за посиланням на ньому.
МЕНЕДЖМЕНТ		
Загальні: К02. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями Фахові: К27. Здатність підвищувати ефективність виробництва, впроваджувати сучасні системи менеджменту.	https://prometheus.org.ua/prometheus-free/managment/	Форма підтвердження результатів навчання: сертифікат про успішне завершення навчання з вказання кількості годин. Автентичність сертифікату можна перевірити за посиланням на ньому.

Примітка:

ПРН₁₅. Впроваджувати сучасні системи менеджменту підприємства.

ПРН₁₉. Підвищувати ефективність роботи шляхом поєднання самостійної та командної роботи.

ПРН₂₄. Здійснювати технологічні, технічні, економічні розрахунки в рамках розроблення та виведення харчових продуктів на споживчий ринок, вести облік витрат матеріальних ресурсів.

ПРН₂₅. Виявляти творчу ініціативу з питань ринкової трансформації економіки.

3. ЗМІСТ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА (ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ)

Тема. Перелік питань, що будуть розглянуті в межах теми	Розподіл в межах загального бюджету часу		Рекомендова на література	
	Аудиторна робота			Самостійна робота
	Лк	П.з / семін. з		
Модуль 1. Основи економіки				
Тема 1. Підприємство як об’єкт управління. 1. Предмет та методи науки. 2. Підприємство, його основні ознаки і принципи діяльності. 3. Організаційно-економічні особливості діяльності різних видів підприємств. 4. Значення підприємств харчової та переробної промисловості, їх склад і структура. 5. Зовнішнє (ринкове) середовище діяльності підприємства.	2	2	4	основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6. додаткова: 10, 11, 13;
Теми 2. Виробнича програма підприємства та її економічне обґрунтування 1. Поняття виробничої програми. 2. Показники виробничої програми 3. Обґрунтування виробничої програми.	2	2	4	основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6. додаткова: 10, 11, 13, 20, 22;
Тема 3. Основні фонди та виробнича потужність підприємства. 1. Основний капітал підприємства. 2. Склад основних фондів, їх структура. 3. Оцінка основних фондів, їх знос та нарахування амортизації. 4. Показники ефективності використання основних фондів та шляхи їх покращення.	2	2	4	основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6. додаткова: 10, 11;
Тема 4. Оборотні засоби та нематеріальні активи підприємства 1. Склад і структура оборотних коштів, джерела формування. 2. Показники оборотності оборотних коштів та шляхи їх прискорення.	2	2	4	основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6. додаткова: 10, 11;

3. Нематеріальні активи підприємства.				
Тема 5. Персонал підприємства і продуктивність праці 1. Класифікація персоналу підприємства. 2. Кількісні та якісні показники використання персоналу. 3. Методи розрахунку потреби в персоналі. 4. Продуктивність праці і шляхи її підвищення, нормування праці. 5. Мотивація та оплата праці на підприємстві.	2	4	4	основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6. додаткова: 10, 11, 13;
Тема 6. Витрати, собівартість та ціни продукції 1. Характеристика, класифікація та структура витрат на виробництво. Групування операційних витрат за економічними елементами та статтями. 2. Кошторис витрат і собівартість товарної продукції. 3. Методи обчислення собівартості товарної продукції. 4. Стратегії та шляхи зниження собівартості продукції. 5. Суть ціни, її види і основні принципи утворення цін. Механізм ціноутворення на підприємстві.	2	2	4	основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6. додаткова: 10, 11, 13;
Тема 7. Фінансово-економічні результати та ефективність діяльності підприємства 1. Поняття та методика обчислення доходу і прибутку підприємства. 2. Фінансові результати діяльності підприємства. Розподіл прибутку, його оподаткування. 3. Поняття, види та показники ефективності виробництва. 4. Конкурентоспроможність підприємства. 5. Управлінські заходи з підвищення ефективності діяльності підприємства	2	2	5	основна: 1, 2, 3, 4, 5, 6. додаткова: 10, 11, 13;
Тема 8. Основи створення бізнес-плану харчових виробництв 1. Бізнес-план у ринковій системі господарювання. 2. Зміст бізнес-плану. 3. Оформлення, презентація та експертиза бізнес-плану	-	4	5	основна: 2, 6. додаткова: 23, 24, 25.
Тема 9. Бізнес-план харчового виробництва 1. Захист проєктів.	-	2	5	основна: 2, 6. додаткова: 23, 24, 25
Всього за модуль	14	22	39	
Модуль 2. Основи менеджменту				
Тема 4. Поняття і сутність менеджменту. Організація як об'єкт управління 1. Менеджмент як специфічна сфера людської діяльності. 2. Система відносин в організації як предмет вивчення менеджменту. 3. Сутність і класифікація організацій. Організація та її середовище.	2	2	4	основна: 7, 9 додаткова: 10, 12, 14; 15
Тема 5. Функції та методи менеджменту 1. Поняття і класифікація функцій менеджменту. 2. Зміст загальних (основних) функцій менеджменту. 3. Зміст конкретних (спеціальних) функцій.	2	4	4	основна: 7, 9 додаткова: 10, 12, 14; 15

Сутність соціально - виховних функцій менеджменту.				
Тема 6. Менеджер в організації 1. Менеджмент як вид професійної діяльності. 2. Ознаки діяльності менеджера. 3. Сфери менеджменту: виробництво, фінанси, кадри, нововведення, облік, маркетинг.	2	2	4	основна: 7, 9 додаткова: 10, 12, 14; 15
Тема 7. Інформація і комунікації у менеджменті 1. Інформація, її види та роль в менеджменті. Носії інформації. 2. Поняття і характеристика комунікацій. 3. Комунікаційний процес, елементи та етапи процесу.	2	2	4	основна: 7, 9 додаткова: 10, 12, 14; 15
Тема 8. Керівництво та лідерство 1. Поняття та загальна характеристика керівництва. 2. Основи керівництва: вплив, лідерство, влада. 3. Характеристика та класифікація стилів керування. 4. Теорії лідерства. Типологія лідерів. Загальна характеристика моделі сучасного менеджера.	2	4	4	основна: 7, 9 додаткова: 10, 12, 14; 15
Тема 9. Прийняття управлінських рішень 1. Процес та мета управління. 2. Класифікація управлінських рішень. 3. Моделі прийняття управлінських рішень. 4. Підходи до прийняття рішень.	2	2	6	основна: 7, 9 додаткова: 10, 12, 14; 15
Тема 10. Соціальна відповідальність та етика в менеджменті 1. Соціальна відповідальність як складова стратегії управління та чинник підвищення конкурентоспроможності організації. 2. Моделі аналізу заінтересованих сторін. 3. Організація діяльності з соціальної відповідальності.	2	4	6	основна: 7, 9 додаткова: 10, 12, 14; 15
Тема 11. Ефективність менеджменту 1. Видова класифікація ефективності організації: індивідуальна, групова, загально-організаційна. 2. Підходи до оцінки ефективності менеджменту в організації. 3. Напрями підвищення ефективності управління організацією.	2	2	5	основна: 7, 9 додаткова: 10, 12, 14; 15
Всього за модуль	16	22	37	
Всього за дисципліну	30	44	76	

4. МЕТОДИ ВИКЛАДАННЯ ТА НАВЧАННЯ

ДРН	Кількість годин	Методи викладання (робота, що буде проведена викладачем під час аудиторних занять, консультацій)	Методи навчання (які види навчальної діяльності має виконати студент самостійно)	Кількість годин
ДРН 1. Розуміти основні поняття та категорії економіки, а також проблеми, які вона досліджує.	8	Лекція, практичне заняття, дискусія, пояснення	Опрацювання теоретичного матеріалу Виконання есе.	10
ДРН 2. Здійснювати економічні розрахунки собівартості продукції, показників ефективності використання ресурсів та показників ефективності виробництва продукції, ідентифікувати шляхи підвищення ефективності харчових виробництв.	14	Лекція, практичне заняття, дискусія, пояснення	Тести множинного вибору; Контрольне розрахункове завдання	14
ДРН 3. Виявляти творчу ініціативу в умовах трансформації економіки та здійснювати економічні розрахунки в рамках розроблення та виведення харчових продуктів на споживчий ринок.	14	Лекція, практичне заняття, дискусія, пояснення	Тести множинного вибору. Індивідуальне розрахункове завдання із захистом проєкту.	15
ДРН 4. Знати закономірності, функції, принципи та методи менеджменту; виявляти головні риси організації як об'єкту управління, визначати елементи і компоненти організації; обґрунтовувати застосування методів менеджменту в процесі стимулювання поведінки працівників організації.	12	Прийом усного викладу інформації, прийоми активізації мислення студентів, метод демонстрацій.	Самостійна робота з підручником, ситуаційні завдання, тестування.	12
ДРН 5. Давати характеристику плануванню, організації, контролю та регулюванню як функціям менеджменту. Розробляти управлінські рішення, обирати шляхи їх прийняття та прогнозувати наслідки їх реалізації.	12	Прийом усного викладу інформації, прийоми активізації мислення студентів, метод демонстрацій.	Індивідуальне завдання, аналіз конкретних ситуацій	12
ДРН 6. Виявляти взаємозв'язок керівництва, лідерства, влади та впливу, визначати стилі керівництва. Давати оцінку соціально-економічної ефективності управління організаціями.	14	Прийом усного викладу інформації, прийоми активізації мислення студентів, метод демонстрацій.	Індивідуальне та фронтальне опитування, практичні завдання, кейси	13

5. ОЦІНЮВАННЯ ЗА ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

5.1. Діагностичне оцінювання (зазначається за потреби)

5.2. Сумативне оцінювання

5.2.1. Для оцінювання очікуваних результатів навчання передбачено

№	Методи сумативного оцінювання	Бали / Вага у загальній оцінці	Дата складання
1.	Тестування (2 тестування по 10 балів)	20/20%	Протягом семестру
2.	Есе (2 есе по 5 балів)	10/10%	2, 11 тижні
3.	Контрольні розрахункові завдання (2 завдання по 10 балів)	20/20%	До 12 тижня
4.	ІРЗ (2 індивідуальні розрахункові завдання по 10 балів))	20/20%	До 12 тижня
5.	Проходження двох курсів неформальної освіти (не обов'язкове). Можливість отримання по 10 балів за (альтернативно)	20 балів /20%	9-12 тиждень

	кожен курс альтернативно тестуванню або виконанню контрольних розрахункових завдань		
6.	Екзамен (по білетах)	30/30%	За графіком сесії

5.2.2. Критерії оцінювання

Компонент	Незадовільно	Задовільно	Добре	Відмінно
Тестування	< 12 балів	12-14,9 балів	15-17,9 балів	18-20 балів
	надано вірну відповідь на менш ніж 60% завдань	надано вірну відповідь на 60% - 74% завдань	надано вірну відповідь на 75% - 89% завдань	надано вірну відповідь на 90% та більше завдань
Есе	< 6 балів	6-6,9	7-8 балів	9-10 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано, допущено значні помилки	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті, відсутній аналіз інших підходів до питання	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, продемонстровано креативність, вдумливість, запропоновано власне вирішення проблеми
Контрольні розрахункові завдання	< 12 балів	12-14,9 балів	15-17,9 балів	18-20 балів
	Вимоги щодо завдання виконано зі значними помилками	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті	Виконано усі вимоги завдання, але без висловлення власної думки	Виконано усі вимоги завдання, результати презентовано у рамках загальної дискусії, запропоновано власне вирішення проблеми
Індивідуальне розрахункове завдання із захистом презентації	< 12 балів	12-14,9 балів	15-17,9 балів	18-20 балів
	Вимоги щодо завдання не виконано	Більшість вимог виконано, але окремі складові відсутні або недостатньо розкриті	Виконано усі вимоги завдання	Виконано усі вимоги завдання, результати презентовано у рамках загальної дискусії
Курси неформальної освіти	Наявність сертифікату, подання заяви згідно процедури перезарахування курсу неформальної освіти (альтернативно тестуванню або контрольних розрахункових завдань)			
Екзамен	< 18	18-22,9	23-26,9	27-30
Всього	< 60	60-74	75-89	90-100

5.3.Формативне оцінювання:

Для оцінювання поточного прогресу у навчанні та розуміння напрямів подальшого удосконалення передбачено

№	Елементи формативного оцінювання	Дата
1	Тестування з використанням Kahoot	Після вивчення кожної теми
2	Усний зворотний зв'язок від викладача щодо розв'язання контрольних розрахункових завдань	постійно
3	Усне опитування під час занять та зворотний зв'язок від викладача під час аудиторної роботи	постійно
4	Усний зворотний зв'язок від викладача щодо виконання есе	2, 11 тижні
5	Усний зворотний зв'язок від викладача та студентів за результатами індивідуальних розрахункових завдань	До 12 тижня

Самооцінювання може використовуватися як елемент сумативного оцінювання, так і формативного оцінювання.

НАВЧАЛЬНІ РЕСУРСИ (ЛІТЕРАТУРА)

6.1 Основні джерела

6.1.1 Підручники, посібники

1. Олійник Т. Г. Економіка аграрного виробництва : курс лекцій / Т. Г. Олійник, І. О. Мельник, О. А. Горобченко. – Миколаїв : МНАУ, 2019. – 105 с.
2. Коваленко Г.В. Економіка виробництва і маркетинг молочних (м'ясних) продуктів: конспект лекцій / Г.В. Коваленко – Миколаїв : МНАУ, 2017 – 73 с.
3. Петрига О. М. Економіка аграрного підприємства: навчальний посібник / О. М. Петрига, Т. І. Яворська, Ю. О. Прус; за ред. О. М. Петриги, Т. І. Яворської. – Мелітополь: Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2016. – 498 с
4. Економіка підприємства: підручник / За заг. ред. д.е.н., проф. Мельника Л.Г. Вид-во «Університетська книга», 2023. 874 с.
5. Гринчуцький В., Карапетян Є., Погріщук Б. Економіка підприємства. Київ: Центр учбової літератури. 2021.с.304.
6. Гетьман О., Шаповал В. Економіка підприємства. Київ: Центр учбової літератури. 2021. С.488.
7. Менеджмент : підручн. / С.Ю. Бірюченко, К.О. Бужимська, І.В. Бурачек та ін.; під заг. ред. Т.П. Остапчук. Житомир: Вид-во «Рута», 2021. 856 с.
8. Методи контролю харчових продуктів : навч.посіб. / Королюк Т.А., Усатюк С.І., Костінова Т.А., Філіпченко І.М. Київ : НУХТ, 2017. 146 с.
9. Страпчук С.І., Миколенко О.П., Попова І.А., Пустова В.В. Менеджмент: навч. посіб. для здобувачів вищої освіти. Львів: Видавництво «Новий Світ – 2000». 2020. 356 с.

6.1.2 Методичне забезпечення

10. Електронний курс «Економіка та менеджмент харчових виробництв» в середовищі MOODLE <https://cdn.snau.edu.ua/moodle/course/view.php?id=2321>
11. Ковальова О.М. Економіка харчових і переробних підприємств: Робочий зошит для проведення практичних занять та самостійної роботи для студентів 4 курсу денної та 5 курсу заочної форм навчання спеціальності 181 «Харчові технології» освітнього ступеня – бакалавр / Суми, 2020. – 59 с.
12. Ткаченко В.В. Менеджмент харчових і переробних підприємств з основами підприємництва. Конспект лекцій для студентів 4 курсу спеціальності 181 «Харчові технології» денної та заочної форм навчання ОС «Бакалавр». Суми, 2022. 90с.

6.1.3. Інші джерела

13. Господарський кодекс України із змінами і доповненнями. URL : <https://ips.ligazakon.net/document/T030436?an=12>
14. ДСТУ ISO 9001:2015. Система управління якістю. Вимоги. Національний стандарт України. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page?id_doc=64013
15. ДСТУ ISO 22000:2019. Система управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга від 2 квітня 2007 р. № 72. URL: http://online.budstandart.com/ua/catalog/doc-page.html?id_doc=86029

6.2 Додаткові джерела

16. Кондратюк О. І. Умови адаптаційного розвитку підприємств молочної промисловості. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. 2018. Випуск 20, частина 2. С.56-61. URL : http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/20_2_2018ua/13.pdf
17. Пономарьова Ю. І. Сучасні тенденції функціонування та розвитку підприємств молочної та м'ясної промисловості України в умовах нестійкого бізнес-середовища. *Науковий вісник*

Ужгородського національного університету. 2017. Випуск 15. Частина 2. С.90-95. URL : http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/15_2_2017ua/21.pdf

18. Козаченко Л.А., Чебан Ю.Ю. Сучасний стан та передумови виникнення кризи на підприємствах молокопереробної промисловості України. *Modern Economics*. 2017. № 2. С. 25-31.

19. Федосєєва Г.С. Україна на світовому ринку молочної продукції: проблемні питання та перспективи розвитку. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Міжнародні економічні відносини та світове господарство»*. 2016. Вип. 6. Ч. 3. С. 110–112.

20. Ковальова О.М., Гнідаш М.О., Рахматоль О.О., Гончаров О.О. Оновлення товарного асортименту як напрям зміцнення виробничого потенціалу підприємства. *Сімдесят восьмі економіко-правові дискусії*. Серія: Соціальні та гуманітарні науки: матеріали Міжнародної мультидисциплінарної наукової інтернет-конференції, (м. Львів, Україна – м. Ополе, Польща, 28-29 вересня 2023 р.) Львів, 2023. С.4-7.

21. Mishenin Y., Koblianska I., Yarova I., Kovalova O., Bashlai S. Food security, human health, and economy: a holistic approach to sustainable regulation. *Agricultural and Resource Economics*. 2023. Vol.9. No.4. Pp.50–78. <https://are-journal.com/are/article/view/752>

22. Ковальова О.М. Теоретичні основи підвищення ефективності товарного асортименту молокопереробного підприємства. *Причорноморські економічні студії*. 2025. Випуск 91. С.33-38. URL: <https://doi.org/10.32782/bses.91-5>

23. Самілик М., Ковальова О., Юдіна Т., Болгова Н., Клочко Т. Оцінка ефективності переробки нетрадиційної плодової сировини на бурякоцукрових заводах. *Agricultural and Resource Economics*. 2025. Vol.11. No.2. Pp.183–217. <https://are-journal.com/are/article/view/987/493>

24. Македон В.В. Бізнес планування. Центр учбової літератури, 2020. 236 с.

25. Бізнес-планування підприємницької діяльності : навчальний посібник / М. М. Ільчук, І. А. Коновал, О. Д. Барановська. - К. : НУБіП України, 2024. - 246 с.

6.3 Програмне забезпечення

26. Програмне забезпечення Zoom - платформа для організації відеоконференцій.

27. Програмне забезпечення системи дистанційного навчання Moodle.

28. Інтернет-сервіс онлайн тестуванні та створення вікторин Quizizz.com (Kahoot).

Рецензія на робочу програму (силабус)

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента гарантом або членом проєктної групи	Так	Ні	Коментар
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають передбаченим ПРН (для обов'язкових ОК)	+		
Результати навчання за освітнім компонентом дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	+		

Член проєктної групи ОП _____
(назва)
(ПІБ)
(підпис)

Параметр, за яким оцінюється робоча програма (силабус) освітнього компонента викладачем відповідної кафедри	Так	Ні	Коментар
Загальна інформація про освітній компонент є достатньою	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) відповідають НРК	+		
Результати навчання за освітнім компонентом (ДРН) дають можливість виміряти та оцінити рівень їх досягнення	+		
Результати навчання (ДРН) стосуються компетентностей студентів, а не змісту дисципліни (містять знання, уміння, навички, а не теми навчальної програми дисципліни)	+		
Зміст ОК сформовано відповідно до структурно-логічної схеми	+		
Навчальна активність (методи викладання та навчання) дає змогу студентам досягти очікуваних результатів навчання (ДРН)	+		
Освітній компонент передбачає навчання через дослідження, що є доцільним та достатнім для відповідного рівня вищої освіти	+		
Стратегія оцінювання в межах освітнього компонента відповідає політиці Університету/факультету	+		
Передбачені методи оцінювання дозволяють оцінити ступінь досягнення результатів навчання за освітнім компонентом	+		
Навантаження студентів є адекватним обсягу освітнього компонента	+		
Рекомендовані навчальні ресурси є достатніми для досягнення результатів навчання (ДРН)	+		
Література є актуальною	+		
Перелік навчальних ресурсів містить необхідні для досягнення ДРН програмні продукти	+		

Рецензент (викладач кафедри) економіки та підприємництва, зав. каф. Ковбаса О.М. _____
(назва)
(посада, ПІБ)
(підпис)